

Cserny Ákos – Christián László

Gondolatok a (sport)rendezvények biztonságának fokozásához

Ideas for Enhancing Security of (Sports)Events

Absztrakt

A sportesemények biztonságos lebonyolításának egyik garanciális eleme a rendezvények biztosítása, ami a hazai és nemzetközi sportélet egyik kiemelt feladata. A rendfenntartás, a biztonság megteremtése ugyanakkor napjainkban meglehetősen összetett, többszereplős feladat, melyben az állam elvesztette monopolhelyzetét a magánbiztonsági szektor megjelenésének köszönhetően. A (sport)rendezvények biztosításának garanciája pedig az erre kiképzett szakemberek feladata, melyhez elengedhetetlenül szükséges a megfelelő szintű és minőségű oktatás, az ágazatban foglalkoztatottak képzési háttérének megteremtése. A tanulmány arra mutat rá, hogy Magyarországon az intézményes szakmai képzések hiánya következtében a sportlétesítményekben megfelelő biztonsági ismeretekkel rendelkező szakemberek képzettsége messze elmarad a kívánatos szinttől. Felhívja a figyelmet arra, hogy a rendezvénybiztosítás szakmai minőségének alacsony színvonala a sport- és egyéb rendezvények tekintetében jelentős kockázati tényező, különösen egy olyan időszakban, amikor a vizsgált szektor – a jövőbeli fejlesztési irányokat tekintve – kiemelt prioritást élvez.

Kulcsszavak: biztonság, biztosítás, rendezvény, sportrendezvény, sportbiztonsági képzés

Abstract

One of the guarantee elements for the safe conduct of (sports) events is the safeguarding of events, which is one of the priority tasks of domestic and international sports life. At the same time, maintaining order and security is a rather complex, multiplayer task nowadays, in which the state has lost its monopoly position due

to the emergence of the private security sector. The guarantee for safeguarding of (sports) events is the task of the trained specialists, for which it is essential to create an appropriate level and quality of education, and training background for those employed in the sector. The study shows that due to the lack of institutional professional training in Hungary, the qualification of professionals with adequate safety knowledge in sports facilities is far below the desired level. The article draws attention to the fact that the low level of professionalism in event safeguarding is a significant risk factor for sports and other events, especially at a time when the sector under study is has a high priority for future development.

Keywords: security, safeguarding, event, sports event, sports security training

A biztonság elméleti és alkotmányos alapjai

Az emberiség fejlődése során a kezdetektől fogva elemi igényként fogalmazódott meg az egyén biztonságra való törekvése. Ennek elsősorban az az oka, hogy az ember a környezete és saját maga által veszélyeztetett lény, fenyegetést jelent rá a természet, a másik ember, a társadalom, és számos esetben önmaga, saját cselekedetei és annak következményei is. A biztonság iránti vágy pedig természetes igényt jelent arra nézve, hogy e veszélyekkel szemben az ember magát megvédhesse vagy más őt megóvja (Takács, 2019, 339–340.). A biztonság optimális mértékének megtalálása kardinális kérdés mind az egyén, mind pedig a társadalom szempontjából. A túlzott vágyakozás a mind teljesebb biztonság elérésére ugyanis gyakran a fejlődés ellenében hat, a bizonytalanság permanens jelenléte az emberi közösségekben viszont szintén teljesítménycsökkentő tényező. Tovább nehezíti a probléma megoldását az a tény, hogy a 21. században a biztonság megvalósítása jóval összetettebb és bonyolultabb feladat, mint bármikor a történelem folyamán.

Ahogy az egyes embert fenyegető veszély sem csupán az egyén problémája, hanem többnyire valamilyen mértékben a közösséget is érinti, úgy a biztonság megvalósítása iránti igény is egymásra utalja az egyént, a közösséget és az államot (Takács, 2019, 339–340.). Ennek megfelelően az Alaptörvény a Nemzeti Hitvallásban úgy fogalmaz, hogy „*a polgárnak és az államnak közös célja ... a biztonság, a rend, ... kiteljesítése*”. A polgár tehát abban érdekelt, hogy az állam elég erős legyen őt megvédeni, az állam pedig abban, hogy a polgárnak elég mozgásteret legyen, és ne legyen szükség túlságosan sokszor az egyén védelmére kelnie. A biztonságot érintő megfontolások ennél fogva összefüggenek az ember szabadságának kérdéseivel (Takács, 2019, 339–340.).

A szabadsághoz, valamint a személyi biztonsághoz való jogot az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése rögzíti. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata szerint ugyanakkor a szabadság és a személyi biztonság egységet alkot, a két fogalomnak nincs egymástól független, elkülönült jelentése (*Bozano v. France*, 1987; *Kamma v. The Netherlands*, 1972). A szabadság ennél fogva részben arra a jogállami alapelvre utal, hogy személyes szabadságától nem lehet senkit önkényesen megfosztani, így elsősorban a fogvatartással szembeni szabadságot jelenti (Bárd, 1992, 40.). A biztonsághoz való jog pedig a szabadságba történő önkényes beavatkozásokkal szemben véd, fizikai biztonságot jelent, vagyis biztosítékot például az őrizetbe vétellel vagy a letartóztatással szemben. Lényeges megjegyezni ezzel összefüggésben, miszerint a személyes biztonság fogalma nem terjedhet odáig, hogy magában foglalja előnyök követelését az államtól, vagy a személyes védelemre vonatkozó rendelkezést a fizikai támadással szemben (Murdoch, 1999, 40–41.; Sári–Somody, 2008, 5.).

A fenti értelmezés alapján a személyi biztonság tulajdonképpen a szabadság részhalmaza, amelyet az is alátámaszt, hogy az *Alaptörvény* e két jog vonatkozásában egységesen rendelkezik a korlátozhatóság feltételeiről. Kétségtelen tény ugyanakkor, hogy mind a személyi biztonság, mind pedig a szabadság lényegét tekintve az emberhez kötődik, ezért nem illetik meg a jogi személyeket, személyegyesüléseket, valamint a méhmagzatot sem (Koósné, 2018).

A biztonság – elméleti oldalról vizsgálva – két összetevőt feltételez: a veszélyeztetettséget és a védettséget, melyeket egyensúlyban kell tartani egymással. A nagyobb veszély nagyobb védelmet igényel, ha pedig csökken a veszély mértéke, a védelem szintjét is lejjebb kell szállítani (Takács, 2019, 339–340.). A biztonság elsődleges megvalósulási módja az önvédelem, amellyel az ember a védettség alapvető szintjét képes a maga számára megteremteni (Takács, 2019, 339–340.). Az Alaptörvény V. cikke a biztonság ezen elemi mértékének megteremtéséhez nyújt támogatást, amikor – európai viszonylatban is nívúnak számító – új elemmel bővíti az alapjogi katalógust: az önvédelem jogával (Gáva–Smuk–Téglási, 2017, 32–33.). Eszerint „*Mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához.*” Az önvédelemhez való jog előzménye a Büntető Törvénykönyvben foglalt jogos védelem intézménye, amelynek biztosítása az állami mindenhatóság korlátozottságának felismeréséből fakadt. A kezdetben korlátozott formában megvalósult jogos védelem ennél fogva sokáig büntethetőséget kizáró oknak minősült, amely a saját, illetve mások személye, javai vagy a közérdek elleni támadás eseteire vonatkozott. Az elmúlt évtizedben a jogalkotó a jogintézmény kereteit fokozatosan tágította Magyarországon, egyfelől azáltal, hogy az Alaptörvény az érintett

saját személye, illetve tulajdona elleni támadást alapjogi védelemben részesítette. Ennek következtében a jogtalan támadással szemben történő ellenállás az áldozatnak ma már nem csupán kivételes lehetősége, hanem alapvető jogává vált. A megtámadott személy e körben tehát legalább olyan mértékű fellépésre jogosult a támadóval szemben, amely ténylegesen alkalmas az elhárításra (Gáva–Smuk–Téglási, 2017, 32–33.). Másfelől az úgynevezett szituációs jogos védelem [Btk. 22. § (2)] rögzítése is bővítette a jogintézmény korábbi határait azáltal, miszerint bekövetkezése esetén nem vizsgálható az, hogy a megtámadott személy a támadás elhárításához a mértéket ijedtségből vagy menthető felindulásból lépte-e túl.

Az önvédelem gyakorlásának ugyanakkor jelentős – jogi és jogon kívüli – korlátai vannak, ezért a biztonság megteremtése során lényeges szerepet játszanak annak másodlagos megvalósulási módozatai. Biztosítást – azaz másodlagos védelmet – másik embertől, a közösségtől, egy szervezettől, végső soron pedig az államtól lehet elvárni. A biztonság iránti igény ennél fogva egyéni érzékenységű, mindazonáltal közösségi beágyazottságú problémaként jelentkezik a modern társadalmakban (Takács, 2019, 339–340.).

A biztonság megteremtésének és biztosításának állami kötelezettsége elsősorban a közbiztonság megteremtése vonatkozásában érvényesül, amely az Alaptörvény 46. cikk (1) bekezdése alapján a rendőrség alapvető feladata. A rendőrség rendészeti tevékenység gyakorlása során a jogellenes emberi magatartásokból keletkező veszélyeket hatósági kényszer eszközeivel – legitim fizikai erőszak monopóliumának birtokában – hárítja el (Finszter, 2008, 167.). Az erőszak alkalmazásának jog- és szakszerűsége valamennyi esetben a jogállami kritériumrendszer figyelembevételével értékelhető. A legitim fizikai erőszak alkalmazásának feltétele pedig az, hogy az mindig csak eszközjellegű, szükséges, minimális, arányos, reaktív és professzionális legyen (Finszter, 2013, 77–78.).

A biztonság alapvető dimenziói: a közbiztonság és a magánbiztonság

A közelmúltban megjelent Rendészettudományi szaklexikon alapján a biztonság „*többtényezős, komplex fogalom, amely az állam és társadalom érdekeinek, értékeinek, az ország területének és lakosságának külső és belső veszélyektől, fenyegetéstől mentes állapotát fejezi ki*” (Boda, 2019, 66.). A biztonságnak persze számos megjelenési formája és megközelítése lehetséges, nem mindegy ugyanis, hogy egy adott ország, egy település, egy objektum vagy egy rendezvény vonatkozásában használjuk a fogalmat.

A közbiztonság, mint a biztonság alapvető jelentőségű eleme értelmezhető az állam által meghatározott védendő értékek összességéként, amelyet demokratikus államok államcélként határoznak meg (Finszter, 2018, 55.), de olyan közállapotként is, amelyben az egyes személyek és közösségek élete, működése és javai a jogellenes támadásoktól nincsenek veszélyeztetve. Másként kifejezve: a közbiztonság a társadalmi együttélés jogilag és a rendvédelmi szervek által fizikailag is oltalmazott állapotát jelenti (Boda, 2019, 342.). E meghatározással azonban nem merítettük ki a biztonság fogalmának elemzését, tekintve, hogy ez esetben számos körülményt figyelmen kívül hagynánk. A biztonság megteremtése ugyanis állami és társadalmi kooperáció, továbbá kollektív munka eredménye, amelyben a rendvédelmi szervek mellett fontos szerepet kapnak az önkormányzatok, a magánbiztonsági vállalkozások, valamint a civil önvédelmi szervezetek is. Mindezt nevezhetjük akár komplementer rendészeti tevékenységnek is, amelyben az állami rendészet szereplőinek tevékenységét piaci és civil szerveződések egészítik ki (Christián, 2018).

A posztmodern átalakulás következtében a biztonság megteremtése területén a rendőrség elveszítette monopolhelyzetét, amely – az identitásválság mellett – azt eredményezte, hogy az elmúlt 30 évben sorra alakultak meg a magán és közösségi rendészeti szervezetek. A rendfenntartás pluralizmusa ennél fogva két dolgot jelent egyszerre, egyrészt az állami rendészeti monopólium megtörését, másrészt a magánbiztonsági és polgári rendfenntartás előtérbe kerülését, a szektor jelentős növekedését (Kerezsi–Nagy, 2017, 275.).

A biztonság további alrendszerének tekinthető és a témánk szempontjából különösen indokolt megemlíteni tehát a magánbiztonságot, amely maga is érdemben hozzájárul a közbiztonság erősödéséhez. A magánbiztonság egy olyan elérni kívánt ideális, zavartalan állapot vagy – másképpen fogalmazva – kollektív együttműködésen keresztül létrejövő immateriális társadalmi termék, amelynek érvényre juttatása a magánbiztonsági és a rendészeti szereplők hatékony együttműködését kívánja. Konkretizálva: egy olyan, ellenszolgáltatás fejében, piaci alapon működő, engedéllyel rendelkező vállalkozás (vagy természetes személy) által nyújtott szolgáltatás eredménye, amely a megbízó személyes biztonságát, tulajdonát védelmezi, és elősegíti a jogainak minél teljesebb körű gyakorlását. A magánbiztonság megteremtésére irányuló tevékenység küldetése a megrendelő személyhez fűződő jogainak, így különösen testi épségének, becsületének, illetve egyes vagyoni jellegű jogainak magánjogi eszközrendszer útján történő védelme (Boda, 2019, 373.). Lényeges rögzíteni azonban azt, hogy míg a magánbiztonság elérésére irányuló jogviszonyokban felek között a magánjog szabályai az irányadók, a tevékenység végzésének szabályai a közjog által vannak definiálva, mint ahogy a szerződés

tárgyát képező biztonsági szolgáltatás számos eleme a közjogban gyökerezik vagy ahhoz szorosan kapcsolódik.

Az állam rendészeti szervei által szavatolt, hatósági szolgáltatás keretében nyújtott közbiztonság mellett tehát napjainkban egyre nagyobb létjogosultsággal bír a magánbiztonsági piac szereplői által áruként kínált biztonság, mint termék.

A magánbiztonság céltudatos tevékenység eredménye, ahol a biztonság létrehozása, megóvása és fenntartása maga is szolgáltatás (Finszter, 2012, 253.). A magánbiztonsági szektor Észak-Amerikában és Európában a 20. század közepén indult növekedésnek, de az elmúlt három évtizedben minden várakozást felülmúló bővülést tapasztalhatunk e téren (Kerezi–Pap, 2017, 573–574.). Megerősödésében fontos szerepet játszik az, hogy a biztonság megteremtése napjainkban egyre komplexebb feladat, melynek teljesítése egyre kevésbé várható el kizárólagosan az állami hatóságoktól. Ennélfogva a civil vagy magánbiztonság szereplői egyre intenzívebb feladatellátásra kényszerülnek e téren, sőt egyre gyakrabban az ő kezükben összpontosulnak a biztonság garantálásával kapcsolatos feladatok. A magánbiztonsági ágazat léte bizonyíték arra is, hogy az állampolgár többnyire elégedetlen az állam által garantált biztonság színvonalával, ezért saját kezébe vette a biztonságáról való gondoskodást, s ezzel visszavette a korábban általa átestált jogot az államtól.

A biztonsági feladatok ellátása komplexitásának érzékeltetésére kiváló példaként szolgálnak a társadalom széles tömegeit megmozgató, egyre nagyobb számban megvalósuló sportrendezvények. A rendezvényhelyszínek jogi megítélése, értékelése önmagában is kihívás, egy fokozott vagy kiemelt kockázati minőségű (Stv. 68/A. §) labdarúgó mérkőzés pedig eklatáns példája annak, hogy mennyire összetett, többszereplős feladat a biztonság megteremtése.

A magánbiztonság küldetésének hatékony teljesítéséhez ugyanakkor nem elégséges csupán a tevékenység törvényes működésének legelemibb keretfeltételeit meghatározó jogszabályt¹ megalkotni, hanem össze is kell hangolni a biztonsági szektor szereplőinek tevékenységét, és ezzel párhuzamosan nélkülözhetetlen az ágazatban foglalkoztatottak képzési háttérének megteremtése. Annak köszönhetően, hogy e feltételrendszer hazánkban csupán részlegesen áll rendelkezésre, a sportrendezvények biztonsága területén a feladatellátás szakmai minősége csorbát szenvedhet.

1 A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény.

A sportrendezvények biztosításában résztvevő szervek és személyek

A sportrendezvények biztonságos lebonyolításának alapvetően két garanciális eleme van: a létesítménybiztonság, valamint a lebonyolítás, a rendezés biztonsága, a biztosítás. Annak ellenére, hogy a két terület számos pontos összefügg egymással, a tanulmány itt most kizárólag a sportrendezvény-biztosítás szereplőinek kérdéskörét tárgyalja.

1. Tekintettel a biztonság megteremtésével kapcsolatos állami feladatokra, az államnak garanciális szabályokat kell alkotnia a sportrendezvények biztonsága érdekében a sport diszfunkcionális jelenségeivel szemben. A terület jogszabályi alapját hazánkban a sportról szóló 2004. évi I. törvény jelenti, melynek végrehajtására vonatkozó részletes szabályokat a sportrendezvények biztosításáról szóló 54/2004. (III. 31.) kormányrendelet határozza meg. Az egyes sportágak tekintetében a fenti szabályozást – az Stv. 67. § (1) bekezdése alapján – hazai és a nemzetközi belső rendelkezések is tovább színezhetik, így például a labdarúgás esetében a Magyar Labdarúgó Szövetség Biztonsági Szabályzata, a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (a továbbiakban: FIFA) Stadionbiztonsági és Rendezési Szabályzata (Stadium Safety and Security Regulations), valamint az Európai Labdarúgó Szövetség (a továbbiakban: UEFA) Biztonsági és Rendezési Szabályzata (Safety and Security Regulations), amelyek a sportág rendezvényeinek sajátosságai szerint foglalják össze a tárgykörbe eső tevékenységeket, valamint a feladatellátásért felelősök körét.

A sportrendezvények általános felelőse a magyar hatályos szabályozás alapján a szervező, akinek helytállási kötelezettsége kiterjed a rendezvény lebonyolítására, valamint – normál és fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvényeken – a sportlétesítményen belüli biztonságra [Stv. 66. § (1), 68/A. § (3)]. A gyakorlatban a szervezők általában azok a sportegyesületek, amelyek a nemzeti bajnokság keretében vállalják hazai pályán a mérkőzés megszervezését, nemzetközi sportesemények alkalmával pedig a sportági szakszövetségek, amelyek fogadják a külföldi ország csapatát.

A szervező felelőssége a résztvevők helyszínen történő megjelenésétől addig tart, amíg azok a sportesemény helyszínét elhagyják [Stv. 66. § (3)]. 2019-től a nézők biztonságos elvonulásának biztosítása is fokozott hangsúlyt kap a rendezvények lebonyolítása során, ezért a rendőrség – vagy ha nincs jelen, akkor a szervező biztosítási feladatokat ellátó megbízottja –, amennyiben úgy ítéli meg, hogy az ellenérdekű szurkolói csoportok közterületi összecsapásának megelőzése érdekében szükséges, jogosult a nézőket a szükséges

ideig visszatartani, őket mozgásukban korlátozni. Labdarúgás sportágban – az előbbieken túl – a kiemelt kockázatú mérkőzésre utazó vendégsturkolók számára a vendégcsapat sportegyesülete köteles az utazást is megszervezni, és az utazás során utazó rendezőt, a mérkőzés során pedig a vendégsektorban vendég rendezőt biztosítani.

Amennyiben a szervező – a sportrendezvény biztonságos lebonyolítása érdekében, valamint a helyszínen a rend fenntartására és a szervezési feltételek biztosítására – rendezőt alkalmaz, úgy egyetemleges felelősség terheli a szervezőt és a rendezőt a sportrendezvények lebonyolításáért [Stv. 66. § (1)]. A gyakorlatban a sportrendezvényeken történő rendbontás esetén az elsődleges felelősséget a szervező viseli, így a sportszövetségek fegyelmi bizottságainak elmarasztaló döntései is őt terhelik, melynek egy részét – különösen a rendezői hiányosságok tekintetében fennálló helytállási kötelezettséget – átháríthatja a rendező szervezetre.

Labdarúgás sportág sporteseményei során a szakszövetség, a sportági szövetség, valamint a versenyrendszerben részt vevő sportszervezet szakirányú képesítéssel rendelkező biztonsági felelőst köteles alkalmazni a labdarúgó-mérkőzések biztonságos lebonyolítása érdekében [Stv. 65. § (3)]. Tekintve, hogy a Magyar Labdarúgó Szövetség (a továbbiakban: MLSZ) szabályzatában határozza meg azokat a szakirányú képesítéseket és követelményeket, amellyel a biztonsági felelősnek rendelkeznie kell, labdarúgó-mérkőzések esetében a szervező részben mentesül a rendezvény biztonságos lebonyolításának felelőssége alól, helytállási kötelezettsége elsősorban a biztonsági felelős rendelkezéseknek megfelelő kiválasztására terjed ki. A biztonsági felelős teljes körű felelőssége pedig kizárólag kiemelt kockázatú labdarúgó-mérkőzésen hárítható át részben vagy teljes egészében, amennyiben a vendégsektorban történő rendbontás a vendég rendezőknek felróható okból következik be.

2. A jogalkotó a sportrendezvények biztonságos előkészítését és lebonyolítását – a szervező és a biztonsági felelős mellett – az állam és a sportági szakszövetségek együttműködéseként határozza meg [Stv. 68. § (2)].

Az állam, amikor az Stv. 49. § k) pontja alapján „...*gondoskodik a sportrendezvényeken a közbiztonságról, hozzájárul a sportrendezvények biztonságos lebonyolításához...*”, többek között az alábbi feladatokat látja el a rendőrség útján.

Felügyeleti és ellenőrzési jogosítványok:

- Az Stv.-ben meghatározott feltétel [Stv. 68. § (3) a–c; 68. § (7) és (11)] bekövetkezése esetén megtiltja a sportrendezvény nézők részvételével történő megtartását vagy korlátozza azon a nézők számát.

- Amennyiben a sportrendezvényen részt vevők, valamint a nézők testi épségének, életének vagy a sportlétesítmény megóvásának érdekében szükséges, javasolja a játékvezetőnél a mérkőzés befejezetté nyilvánítását, ezzel együtt pedig a sportrendezvény megszakítását. A játékvezető a rendőrség kezdeményezésének köteles eleget tenni és a mérkőzést befejezetté nyilvánítani [Stv. 68. § (7)].
- Jelentős eszköz a biztonsági előírások betartása, valamint a hatósági döntések kikényszeríthetősége érdekében alkalmazható közigazgatási bírság kiszabásának lehetősége. Alkalmazására általában legvégső esetben, a jogszabályban meghatározott biztonsági előírások megsértése esetén a jogsértés súlyától, az okozott kár mértékétől, a közbiztonságra való veszélyesség fokától, valamint a jogsértés ismétlődésétől függően kétszázezettől kétmillió forintig terjedő összegben kerülhet sor [Stv. 68. § (11)].
- A sportrendezvények biztonsági kockázat szerinti minősítését, valamint fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény esetén beléptető rendszer alkalmazásának kötelezettségét a Sportrendezvényeket Biztonsági Szempontból Minősítő Bizottság javaslata alapján határozza meg, melyben a rendőrségen, a sportszervezeteken kívül az igazságszolgáltatás képviselői is részt vesznek [Stv. 68/A. § (1)].
- Előzetes bejelentés alapján bármikor ellenőrizheti a Rendeletben meghatározott szervezési feltételek meglétét a sportrendezvény helyszínén [Rendelet, 14. § (2)].
- Az erre vonatkozó igény és felkérés esetén részt vesz a sportrendezvényen való rendfenntartásra alkalmazott rendező felkészítésében [Stv. 70. § (4)].

Intézkedési jogosítványok:

- Kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvény esetében a rendőrség a sportrendezvény sportlétesítményen belüli biztosítását közfeladatként végzi [Stv. 68/A. § (4)].
- Felkérés esetén közreműködik a sportlétesítményen belüli rend fenntartásában [Stv. 68/A. § (3)].
- A nézők biztonságos távozása érdekében az ellenérdekű szurkolói csoportok sportlétesítményből, a rendőri biztosítás működési körzetéből, illetve a szurkolók kíséresi útvonalából történő eltávozásáig a sportlétesítményben a nézőket visszatarthatja [Stv. 68. § (9)].
- Az ellenérdekű szurkolói csoportok közterületi összecsapásának megakadályozása érdekében az érkező szurkolói csoportokat a közterület egy bizonyos részének elkerülésével vagy meghatározott útvonalon a sportlétesítménybe kísérheti [Stv. 68. § (10)].

A felsorolásból látható, hogy az állam saját vonatkozásában elsősorban felügyeleti és ellenőrzési jogosítványait bővítette, míg egyre több rendészeti intézkedési jogosítványt és kötelezettséget határoz meg a szervező, illetve a rendező részére. Korábban például elképzelhetetlen volt, hogy a rendező közterületen is intézkedjen vagy tömegeket érintő visszatartást alkalmazzon, amely a személyi szabadság jelentős korlátozását jelenti a biztonság érdekében.

A sportági szakszövetségek:

- A sportrendezvények biztonságos lebonyolítása érdekében egyetértési jogot gyakorolnak az olyan sportrendezvények megrendezése vonatkozásában, amelynek résztvevői a versenyzés során fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytatnak [Stv. 65. § (4)]. A gyakorlatban különösen autó- és motorsport versenyek lebonyolítását megelőzően szükséges egyeztetni a sportági szakszövetségekkel a pályaépítés – különösen a kanyarok és ívek – kialakítása miatt, a nézők biztonsága érdekében.
- A sportrendezvény megtartását vagy a sportrendezvény nézők részvételével történő megtartását megtiltják vagy a nézők részvételét a sportlétesítmény meghatározott részére korlátozzák az Stv.-ben meghatározott feltételek bekvetkezése esetén [Stv. 68. § (4a.)]. Megjegyezzük, hogy a nézők távoltartása egy sportrendezvényről kollektív büntetésnek minősül, ennél fogva alkalmazására viszonylag ritkán kerül sor. A gyakorlatban inkább a rendbontást generáló szektorok bezárásáról döntenek, mellyel – a közönség megtartása mellett – elkerülhető a pirotechnikai eszközök alkalmazásának lehetősége, illetőleg visszaszoríthatók a rasszista megnyilvánulások.
- A szervezővel szemben a szervezői feladatok elvégzésének elmulasztása miatt – fegyelmi eljárás lefolytatását követően – a Rendeletben meghatározott intézkedéseket, végső soron a szövetségből történő kizárást vagy pénzbüntetés kiszabását alkalmazhatják [Rendelet 18. §]. Labdarúgás sportágban például az MLSZ több alkalommal kiemelten magas összegű pénzbüntetést szabott ki sportegyesületekre, illetve a szervezésért felelős vezetőkre. Ilyen esetekben a döntések meghozatala során ugyanakkor tekintettel kell lenni arra is, hogy – a pénzüsszeg nagysága miatt – ezek az intézkedések az érintettek gazdasági stabilitását is megingathatják.

3. A sportrendezvények törvényes és biztonságos lebonyolítását, valamint a helyszínen a rend fenntartását és a szervezési feltételek biztosítását a szervező rendező szerv vagy rendező igénybevételel is biztosíthatja. Labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, vízilabda és jégkorong sportágak rendezvényei esetében, valamint, ha a közterületen megtartott sportrendezvényen a részt vevők és

a nézők száma várhatóan eléri az ötezret, vagy a közterületi sportrendezvény jelentős forgalmi változással jár, a szervező a biztosítási feladatok ellátására rendező szervet vagy rendezőt köteles megbízni [Rendelet 1. §; 6. § (1)]. Rendező szervnek csak a személy-, vagyonvédelmi és magánnyomozói tevékenységről szóló törvény hatálya alá tartozó egyéni vagy társas vállalkozás, rendezőnek csak a hatóság által kiállított személy-, vagyonvédelmi igazolvánnyal rendelkező – a képzésekkel kapcsolatos jogszabályban és a sportági szakszövetség belső szabályzatában meghatározott képesítési, képzési követelményeknek megfelelő, a sportrendezvényen való rendfenntartásra felkészített – személy bízható meg [Stv. 70. § (1), (2)]. Mindezek alapján a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény, továbbá a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól rendelkező 2005. évi CXXXIII. törvény végrehajtásáról szóló 22/2006. (IV. 25.) kormányrendelet előírásait is be kell tartani a rendelkezéssel összefüggő feladatok ellátása során.

Labdarúgó mérkőzések esetében – az Stv. rendelkezéseit tekintve – a sportrendezvény szervezőjének általános feladatköre és az őt terhelő felelősség megoszlik: megkülönböztethetők a sportrendezvények szervezéséhez kapcsolódó feladatok, melyek teljesítéséért a biztonsági felelős áll helyt, valamint a rendezéséhez kötődő feladatok, amelyek ellátása a rendező szerv vagy a rendező kötelessége. A rendezői tevékenységet ellátó személyek tevékenysége a gyakorlatban jelentősen differenciálódott, és kialakult a főrendező (biztonsági igazgató, biztonsági felelős), a középvezető (szektorparancsnok, csoportvezető), a rendező, és legújabban a steward vagy közreműködő feladatköre is (Vezetői, 2016, 5.). A közreműködő sportrendezvényeken történő alkalmazása döntően azon alapul, hogy újabban hazai és nemzetközi szinten is fokozott igény mutatkozik a nézők magasabb színvonalú tájékoztatására és komfortosabb kiszolgálására a mérkőzéseken. Így ahelyett, hogy a szurkolókat felfegyverzett, erőt demonstráló rendezők fogadnák, aminek következtében a néző már a belépéskor kriminalizálva érzi magát, napjainkban a vendégek a sportlétesítménybe történő érkezéskor közreműködőkkel találkoznak először, és a hagyományos értelemben vett személy- és vagyonőri jogosítvánnyal felruházott rendező csak akkor és ott intézkedik, ahol az feltétlenül indokolt.

Az MLSZ megrendelésére készült munkakörelemzés-adataiból kiderül, hogy a biztonsági felelős és a főrendező esetében egyértelműen vezetői feladatok teljesítéséről van szó. A biztonsági felelős a sportrendezvények előkészítésével, lebonyolításával és értékelésével összefüggő szervezési tevékenységek átfogó menedzselését, a főrendező pedig a mérkőzések biztonságos megtartásához elengedhetetlen rendezői feladatok vezetését hivatott ellátni (Vezetői, 2016, 11–12.).

Az elemzés eredményei azt is mutatják, hogy a biztonsági felelős tevékenységi köre nem korlátozódik, nem korlátozódhat kizárólag a biztonsággal összefüggő kérdések megoldására, hanem el kell látnia sportszervezési, sportmenedzseri feladatokat is. Annak ellenére, hogy a biztonsági felelőst és a főrendezőt – a Stv. előírásának megfelelően – egyetemleges felelősség terheli a sportrendezvény lebonyolításával, így annak biztonságával összefüggő feladatok végrehajtásáért, a gyakorlatban biztonsági felelősnek a főrendezőhöz képest összetettebb feladatkört kell ellátnia. Ebből következően pedig többlet, illetve a főrendezőtől részben eltérő, magasabb kompetenciakészlettel kell rendelkeznie, melyet a kiválasztás során sem lehet figyelmen kívül hagyni (Vezetői, 2016, 11–12.).

A fentiekből következően a labdarúgó-mérkőzések során nem érvényesül töretlenül a törvényi szinten rögzített feladatmegosztás és az egyetemleges helytállási kötelezettség. Ennek oka az, hogy szinte minden esetben sportrendezvényt lebonyolító biztonsági felelősé a vezető szerep, ő irányítja a mérkőzések biztosításával és a sportrendezvény menedzselésével összefüggő egyéb feladatokat is (Vezetői, 2016, 11–12.). Márpedig, ha a főrendező a biztonsági felelős utasításait hajtja végre, akkor már nem bír olyan egyetemleges felelősséggel, mint amiről a jogalkotó az Stv.-ben rendelkezett.

Tekintettel arra, hogy a Stv.-ben lefektetett feladatmegosztásra vonatkozó rendelkezések tartalma és azok gyakorlati megvalósulása között meglehetősen nagy a diszkrépancia, a sportrendezvények idején bekövetkezett károkozás tekintetében sem alkalmazhatók a törvény felelősségi szabályai. Ugyanis felelősség csak ott létezhet, ahol ennek alapjául szolgáló döntési jogkör is megtalálható. Amennyiben pedig abból az axiómából indulunk ki, hogy minden jogszabály annyit ér amennyit betartanak belőle, akkor az Stv. sportrendezvények szervezésére vonatkozó szabályai egyértelműen revízióra szorulnak.

A sportrendezvények biztosításában résztvevők képzése

A magyar sportélet új alapokra helyezése számos területen kihívásokat jelent a gyakorlatban, így például a kormány és sportszövetségek sportlétesítmény-fejlesztési programjai által generált komplex rendezvényszervezési feladatok ellátása vonatkozásában. Az elmúlt időszak tapasztalatai ugyanakkor azt támasztják alá, hogy jelenleg hiányoznak a fenti feladat ellátására hivatott, a sportlétesítményekben megfelelő szervezési és biztonsági ismeretekkel rendelkező szakemberek. Tekintettel arra, hogy mindezidáig a téma szerinti intézményes szakmai képzések Magyarországon nem jöttek létre, a területen dolgozók képzettsége meglehetősen heterogén, amely a feladatellátás biztonságára is kedvezőtlen hatást gyakorol.

Mind a sportrendezvény-szervező, mind a biztonsági felelős, mind pedig a főrendező Stv.-ben meghatározott feladatköreit tekintve azt tapasztalhatjuk, hogy ma Magyarországon nem létezik olyan graduális vagy posztgraduális képzés, amely teljes mértékben, differenciált formában kiszolgálja az egyre nagyobb számban felmerülő igényeket, elvárásokat, követelményeket. A felsőoktatási palettán találunk ugyan olyan intézményeket, képzési formákat (így például a Nemzeti Közszolgálati Egyetem bünyügyi-, rendészeti szak, a Testnevelési Egyetem sportmenedzser szak, valamint a jogtudományi karok osztatlan jogász képzései), amelyek megfelelő alapot biztosítanak a vizsgált területen folyó tevékenység részbeni ellátásához, de a speciálisan szükséges elméleti és gyakorlati tudásátadás, az egyéni és a szociális kompetenciák, valamint a vezetéssel, irányítással kapcsolatos ismeretek és készségek fejlesztése sehol sem valósul meg a szükséges mértékben.

Az Stv. rendelkezik ugyan arról [Stv. 70. § (4)], hogy a rendőrségnek részt kell vállalnia a biztonsági feladatokat teljesítő felkészítésében, mindez a gyakorlatban általában nehezen vagy jelentős kompromisszumok árán tud megvalósulni. A rendezői feladatokat teljesítő vállalkozások pedig általában nincsenek olyan helyzetben, hogy a sportrendezvények vezetőinek vagy alsóbb szintű munkatársainak felkészítését, gyakorlati továbbképzését elvégezzék (Vezetői, 2016, 28.).

A felismert hiányok pótlására az MLSZ számos kezdeményezést indított az elmúlt években, azonban e programok csupán részleges megoldást kínáltak a problémákra. Mindez pedig elsősorban azért van így, mert az MLSZ nem rendelkezik teljeskörűen a szervezői kapacitással, valamint azokkal az emberi és anyagi erőforrásokkal, amelyek igénybevétele a fluktuáció és egyéb okok miatt jelentkező nagy létszámú képzési, továbbképzési, kompetenciafejlesztési szükségleteket önmaga ki tudná elégíteni. A végeredményt tekintve lényegében hasonló helyzettel állunk szemben a sportrendezvények szervezéséért felelős – MLSZ-en kívüli – egyesületi, szakági, szakszövetségi kört illetően is (Vezetői, 2016, 28.).

Nemzetközi szinten talán az European Sports Charter (ESC) volt az első dokumentum, amely a sportlétesítmények, a sportrendezvények biztonságát megemlítette. Rögzítette a sportlétesítmények biztonságos használatának követelményét – ide értve a létesítmények megfelelő szintű irányításának biztosítását –, de utalt már a sport területén vezetői feladatokat ellátó személyek megfelelő képzésének fontosságára is (1992, 4. cikk 3.; 9. cikk 2.). Napjainkban pedig az Európa Tanács 2016-ban elfogadott „*Integrated Safety, Security and Service Approach at Football Matches and Other Sports Events*” egyezménye rendelkezik a sportrendezvények biztonsági szakembereinek megfelelő szintű szakmai felkészítésének fontosságáról (CEC, 2016, Article 5. 6.).

Az Európa Tanács Nézőtéri Erőszak Elleni Állandó Bizottságának 2011/1. számú ajánlásában foglalt rendelkezések érvényesülése, valamint a labdarúgó pályák biztonságának fejlesztése érdekében az UEFA a sportrendezvényeken biztosítási feladatokat ellátó szakemberek munkáját képzési programok indításával kívánja elősegíteni. Az UEFA és az MLSZ között lefolytatott egyeztetések alapján Magyarország számára több képzési programban² történő részvétel is lehetővé vált. Ezek közül különösen sikeresek voltak azok a 2019. évi képzések, amelyek a pirotechnikai eszközök sportrendezvényeken történő felismerésének, kiszűrésének és hatástalanításának modern módszereit voltak hivatva megismertetni, továbbá az a sportrendészeti képzés, amely a kizárás, és a közbiztonságra veszélyt jelentő szurkolók mérközéstől való távoltartásának jogi eszközeit, és a stadionok biztonsági szempontból történő hitelesítését elemezte. Sajnálatos módon a Covid19 vírus miatti intézkedések következtében a 2020-ra tervezett kurzusok egyelőre nem tudtak megvalósulni, melyek szintén olyan aktuális témákat tárgyaltak volna, mint a terrorveszély sporteseményeken történő felimerésére és elkerülésére vonatkozó szűrési technikák alkalmazása, valamint a drónok speciálisan sportbiztonsági területen történő alkalmazhatósága.

Fontos megjegyezni, hogy a FIFA is kiemelt feladatként kezeli a labdarúgó-mérkőzések biztonságos lebonyolításában közreműködő szakemberek megfelelő felkészítésének és rendszeres továbbképzésének kérdését (FIFA, 36, 88–90.). Hivatalos álláspontja szerint a vizsgált feladatkörök professzionális ellátásához szükséges felkészültséget biztosító képzéseket, továbbképzéseket az egyes országokban jogszabályi szinten előírt követelményeknek megfelelően kell lebonyolítani. Ennek alapján hazánkban is megfontolandó a jogalkotó számára a sportrendezvény-biztonsági szakemberek felkészítési körének, formájának és tartalmának magyar jogrendben történő rögzítése (Vezetői, 2016, 29.).

A fent megfogalmazott hiátus megoldásában komoly előrelépést jelent a Testnevelési Egyetem és a Nemzeti Közsolgálati Egyetem koprodukciójában megvalósuló „Rendezvényszervezés – Sportbiztonság” elnevezésű, két féléves, levelező rendszerű szakirányú továbbképzési szak, mely 2020-tól segíti a terület professzionalizálódását. Ez a speciális szakmai igények kielégítésére hivatott képzés komplexen kezeli a sportmenedzsmenttel és a sportbiztonsággal összefüggő kérdéseket. Ennek megfelelően fókuszába helyezi

- a sportlétesítmények üzemeltetésére vonatkozó legfontosabb műszaki ismereteket, hazai és uniós joganyagokat;
- a sportrendezvények tervezésével, szervezésével, lebonyolításával kapcsolatos hazai és nemzetközi szakismereteket, menedzsmenttudást;

2 UEFA Stadium and Security Expert Programme (SSEP), vagy a UEFA Stewards Training Package.

- a sportrendezvények sportbiztonsági kérdéseivel összefüggő hazai és nemzetközi szakmai ismereteket és gyakorlatokat;
- a sport- és biztonságmenedzsmenthez kapcsolódó vezetési, szervezési ismereteket, alkalmazott gyakorlatokat;
- a biztonságtechnikai és egyéb sporttechnikai ismereteket és ezek gyakorlati alkalmazását;
- az intézkedéstaktikai ismeretek gyakorlati átadásának fogásait;
- a sportmarketing és a kommunikáció gyakorlati kérdéseit.

A fenti program megvalósításával olyan szakemberek képzése a cél, akik a sportlétesítményekben eredményesen, hatékonyan és biztonságosan tudják megszervezni a rájuk bízott rendezvényeket. Megalapozott elméleti és gyakorlati ismeretek, valamint készségek birtokában képesek sportlétesítményekben a rendezvényszervezéshez kapcsolódó munkakörök ellátására, alkalmasak a rendelkezésre álló erőforrások tervezésére, koordinálására, irányítására. Rendezvényszervezési, speciális sportlétesítményekkel kapcsolatos szakterületi jártasságuk segítségével pedig hozzájárulnak a sport, a rekreációs és a mentálhigiénés intézmények korszerű működtetéséhez.

Összegzés

Az elmúlt évtizedek hazai és nemzetközi tapasztalatai azt támasztják alá, hogy a sportrendezvények biztonsága, valamint biztosítása a sportélet egyik kiemelt problémája. A feladatot „... *nem lehet csupán egy kézlegyintéssel elintézni, mondván: nem lesz gond, mi aztán értünk hozzá. Komoly a felelőssége e területen mindenkinek, hiszen egy szakszerűtlen intézkedés, a könnyelműség vagy a szakma és az azt szabályozó jogszabályok nem ismerete akár emberek életébe is kerülhet. Magyarország az EU tagállamaként sem teheti meg, hogy elhanyagolja ezt a területet. Mindemellet, mint általánosan elismert sportnagyhatalmat is kötelezi erre hazánkat a múltja, de leginkább a jövője! Európai példák sora igazolja, hogy a sportesemények biztosítását kellő hatékonysággal csakis speciálisan erre a célra kiképzett szakemberek tudják ellátni. Ehhez pedig elengedhetetlenül szükséges a megfelelő szintű és minőségű oktatás...*” – írta ezt köszöntőjében Elbert Gábor, az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium sportért felelős szakállamtitkára 2006-ban (Elbert, 2006, 3.). Az apropó pedig az volt, hogy ekkor jelent meg a „*Sportrendezvények biztonsága és biztosítása*” című tanulmánygyűjtemény, amely a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara megbízásából, a Nemzeti Sporthivatal

támogatásával készült. A hét tanulmányt magában foglaló, 158 oldal terjedelmű – már akkor hiánypótlónak minősített – kiadvány oktatási segédanyagként készült, ám a nemes gondolatok megjelenését sajnálatos módon nem követte hatékony intézményesített oktatás, szakemberképzés. Ennélfogva azt mondhatjuk, hogy a probléma felismerésétől számított másfél évtized alatt – a gondok és bajok rendszeres deklarálásán túl – a hazai sportrendezvény-biztonsági szakemberképzés sajnálatos módon egy lépést sem haladt előre.

A sportrendezvények biztonsága területén – a magyarországi, illetve a kelet-közép európai régióra jellemző állapotokat figyelembe véve – a Nyugat-Európában bevált módszerek átgondolt adaptációja szolgál talán a legkézenfekvőbb lehetőségként az előrelépéshez. A labdarúgásban az MLSZ által kezdeményezett intézkedések fokozatos sikerre viteléhez például tudatos változásmenedzselésre, valamint alapvető szemlélet- és gondolkodásmód-váltásra van szükség valamennyi érintett fél részéről. A sportrendezvények lebonyolítói közötti együttműködés kereteinek rögzítése, az utasítási-, intézkedési jogosultságok meghatározása vagy a személyi állomány képzése csak néhány azon megoldásra váró feladatok közül, melyekben sürgős és hatékony cselekvés szükséges. A sportlétesítményeken belüli tiszta, átlátható viszonyok megteremtéséhez, az agresszió megakadályozásához és kiszűréséhez, a célirányos zavarkeltés megelőzéséhez és felszámolásához, végső soron pedig a nézők és a résztvevők zöme által igényelt nyugodt, biztonságos körülmények biztosításához – többek között – a mérkőzések biztonságos lebonyolításában közreműködők feladatkörének egyértelmű tisztázására van szükség (Vezetői, 2016, 5–6.).

Ahogy a magyar sport hosszú távú reformelképzelései nem valósíthatók meg e kiemelten fontos szektor tudatos, megalapozott fejlesztése nélkül, úgy – álláspontunk szerint – a hazánkban egyre sokasodó nemzetközi sportrendezvények megrendezésének sem szabad félig felkészített vagy megfelelő felkészültség nélküli szervezői és rendezői gárdával, valamint a rájuk vonatkozó feladat- és hatásköri szabályozás korrekt rendezése nélkül nekiindulni.

Végül, de nem utolsó sorban szükséges rögzíteni azt a – témánk szempontjából nem elhanyagolható – tényt, hogy bár tanulmányunk kifejezetten a sportrendezvények biztonsága kérdéskörét helyezte fókuszába, a sportlétesítményekben (stadionokban, sportszarnokokban) nem kizárólag sportcélú rendezvények lebonyolítására kerül sor. A jelentős számú – sporton kívüli – kulturális, egyházi, politikai vagy üzleti célú rendezvény esetében ugyanolyan vagy hasonló lebonyolítási és biztonsági szabályok érvényesülnek, és ugyanazok a szervező és biztonsági szakemberek látják el a rájuk bízott feladatokat. Ennélfogva a dolgozatban rögzített gondolatok és fejlesztési javaslatok elsősorban, de nem kizárólagosan a sportrendezvények biztonságának fokozásához szolgálnak kiindulópontként.

Felhasznált irodalom

- Bárd K. (1992): Az Emberi Jogok Európai Egyezménye és a magyar jog. *Acta Humana*, (3)6–7, 40.
- Boda J. (2019): *Rendészettudományi szaklexikon*. Dialóg Campus
- Christián L. (2018): Rendészeti szervek. In: Jakab A., Fekete B. (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. <http://ijoten.hu/szocikk/rendeszeti-szervek>
- Elbert G. (2006): Köszöntő. In: Sas F. (szerk.): *Sportrendezvények biztonsága és biztosítása. Tanulmánygyűjtemény*. Személy-, vagyónvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara
- Finszter G. (2008): *A rendészeti szervek működésének jogi alapjai*. Rendőrtisztai Főiskola
- Finszter G. (2012): *A rendőrség joga*. Duna Mix Kft.
- Finszter G. (2013): *A rendészet elmélete és a rendészeti eszközrendszer*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem
- Finszter G. (2018): *Rendészettan*. Dialóg Campus
- Gáva K., Smuk P., Téglási A. (2017): *Az Alaptörvény értékei*. Dialóg Campus
- Kerezsi K., Nagy V. (2017): A rendészettudomány kritikai megközelítése. In: Boda J., Felkai L., Patyi A. (szerk.): *Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére*. Dialóg Campus, 275.
- Kerezsi K., Pap A. L. (2017): A bűnözés és a bűnözéskontroll jövője. In: Finszter G., Sabjanics I. (szerk.): *Biztonsági kihívások a 21. században*. Dialóg Campus, 573.
- Koósné M. B. (2018): A személyi szabadsághoz és biztonsághoz való jog. 1.1. A „szabadság” és „biztonság” fogalma. In: Jakab A., Fekete B. (szerk.): *Internetes jogtudományi enciklopédia*. <https://ijoten.hu/szocikk/a-szemelyi-szabadsaghoz-es-biztonsaghoz-valo-jog>
- Murdoch, J. (1999): A személyi szabadság és biztonság védelme. In: Szabó Gy., Nagy G. (szerk.): *Tanulmányok az Emberi Jogok Európai Egyezménye legfontosabb rendelkezéseire vonatkozó strasbourg-i esetjegről*. HVG-ORAC, 40.
- Sári J., Somody B. (2008): *Alapjogok. Alkotmánytan II*. Osiris Kiadó
- Takács A. (2019): „Valljuk, hogy a polgárnak és az államnak közös célja a jó élet, a biztonság, a rend, az igazság, a szabadság kiteljesítése.” In: Patyi A. (szerk.): *Rendhagyó kommentár egy rendhagyó preambulumról*. Dialóg Campus, 339.
- Vezetői összefoglaló a Magyar Labdarúgó Szövetség által megrendelt kompetencia alapú munkakörelemzés eredményeiről*. Összeállította: Human Horizont Minőségi Fejlesztő és Szolgáltató Kft. 2016. február 5.

Jogszabályi hivatkozások

2012. évi C törvény a büntető törvénykönyvről (Btk.)
2004. évi I. törvény a sportról (Stv.)
- 54/2004. (III. 31.) kormányrendelet a sportrendezvények biztosításáról (Rendelet)

Egyéb hivatkozások

Az 1992. évi Európai Sport Charta (ESC) 4. cikk 3., 9. cikk 2.

Council of Europe Convention on an Integrated Safety, Security and Service Approach at Football Matches and Other Sports Events 2016, (CEC) Article 5. – Safety, security and service in sports stadiums 6.

Bozano v. France, no. 9990/82, Judgment of 2 December 1987; *Kamma v. The Netherlands*, no. 4771/71, Judgment of 20 July 1972.

FIFA Stadium Safety and Security Regulations (FIFA) 36., 88-90.

